

Motion till riksdagen 2009/10:Ub261

av **Rossana Dinamarca m.fl. (v)**

Maten i skolan

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även gymnasieskolan ska omfattas av skollagen vad gäller kostnadsfria luncher.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att kartlägga utbildningsbakgrunden bland skolkökspersonal och ta fram underlag för bedömningen av utbildningsbehovet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om offentlig upphandling bör ses över.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Livsmedelsverket bör ha tillsynsansvar över skolbespisingarna och skolköken.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över både timantalet för hem- och konsumentkunskap i grundskolan och behovet av ämnet i gymnasieskolan.

¹ Yrkande 3 hänvisat till FiU.

² Yrkande 4 hänvisat till MJU.

Fel! Okänt namn på

2 Inledning

Barn och ungdomar behöver bra mat för att växa, må bra, utvecklas och orka gå i skolan. Elever med bra matvanor och som äter en näringsrik lunch i skolan kan koncentrera sig bättre. Det öppnar upp för lugnare klassrum och bättre möjligheter att både prestera och lära sig mer.

I Sverige har det serverats skolmat, vanligtvis lunch men också mellanmål eller frukost, sedan 1940-talet. Skolmaten är lagstadgad sedan 1997, vilket innebär att alla förskolor och grundskolor är skyldiga enligt lag att servera en avgiftsfri måltid till sina elever. Gymnasieskolorna faller inte inom den lagen men de flesta skolor erbjuder ändå gratis lunch till sina gymnasieelever.

Näringsinnehåll och kvaliteten på maten varierar mellan olika skolor och kommuner. Flera skolor har varken resurser eller tillgång till ett eget kök och får fryst eller färdiglagad mat transporterat till sig. Det är ofta mat av hel- och halvfabrikat som måste värmas upp igen innan servering. För Vänsterpartiet är det viktigt att barn och ungdomar i förskola, grundskola och gymnasiet får näringsrik kost. Det är viktigt att satsa på bra råvaror och minska den industriellt framställda maten, för en hållbar konsumtion av livsmedel och en näringsrik, närproducerad skolmat.

Vänsterpartiet menar att skolköken skulle kunna användas på bättre sätt och i större utsträckning än i dag. Fler skolor skulle kunna laga mat på plats, och små skolor som inte har resurser skulle kunna få mat av mer närliggande skolor så vi får färre och kortare transporter. En förutsättning för att förbättra och utöka tillagningen av skolmat i skolorna är också en yrkeskunnig personal. För att upprätthålla och utöka kompetensen behövs fortbildning.

3 Mat i magen gör hela dagen

En näringsrik lunch i skolan är en förutsättning för att alla elever ska orka med hela skoldagen. Bra matvanor leder till lugnare klassrum, ökad koncentration och pedagogiskt tillgängliga elever som lär sig mer. Vid gemensamma måltider skapas också möjlighet till bättre kontakt mellan elever och personal. Bra matvanor har stor betydelse för alla elever oavsett ålder. Därför är det viktigt att alla elever har rätt till kostnadsfria skolluncher.

Avgifter på skolmat är en stor belastning i många familjers ekonomi, särskilt nu. Sverige har under de senaste åren med den borgerliga regeringen fått 100 000 fler fattiga. Alla elever, oavsett ekonomisk bakgrund, har rätt att tillgodogöra sig utbildningen och därför är en näringsrik kost en nödvändighet och kostnadsfria luncher viktigt.

Gymnasieskolorna är inte skyldiga enligt lag att servera en avgiftsfri måltid till sina elever. Många skolor har ändå valt att erbjuda detta, vilket är bra, men Vänsterpartiet tycker att alla gymnasieelever ska ha rätt till kostnadsfria luncher.

Därför anser vi att även gymnasieskolan ska omfattas av skollagen vad gäller kostnadsfria luncher. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ungefär en tredjedel av landets skolor erbjuder även frukost i skolan, och formerna för det varierar. Vänsterpartiet uppmuntrar servering av frukost i skolan. Det ger alla elever en bra start på skoldagen.

4 Fortbildning

Flera skolkök runt om i landet, som i dag bara används för uppvärmning, står rustade för att klara matlagning på plats och personalen i skolköken fungerar mest som uppvärmare av mat, trots att det finns intresse av att laga maten. Det här är resursslöseri.

Många skolkök skulle kunna användas i betydligt större utsträckning än i dag och utbildad personal i skolbespisningarna är en förutsättning för att barnen i skolan ska få bra mat, som kan lagas på plats.

Enligt uppgift från Riksdagens utredningstjänst (RUT) finns i dag inga uppgifter om utbildningsbakgrund bland personal inom skolkök och skolbespisning. Kommunal uppgifter att vissa kommuner kräver att all personal i skolköken ska vara utbildade till kock eller kokerska, andra att det ska finnas minst en anställd per arbetsplats som är utbildad medan ytterligare andra inte ställer några krav alls på yrkeskompetens.

Vänsterpartiet anser att Skolverket bör få i uppdrag att kartlägga utbildningsbakgrunden samt ta fram underlag för bedömningen av utbildningsbehovet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är dags att personalen i skolköken får möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning. Yrkesgruppen bör lägst ha motsvarande gymnasial utbildning inom storkök. Vi vill utöka platserna på komvux och KY-utbildningarna och ser ett behov av att satsa på utbildningar inom storkök, livsmedelshygien och livsmedelssäkerhet samt grundutbildningar inom restaurang och storhushåll.

5 Lag och tillsyn

Det är till stor del i skolan som vi lägger grunden för barnens matvanor. Därför är industriellt framställd mat inte något föredöme. Hel- och halvfabrikat mättar för stunden men ger ingen riktig energi som håller för hela skoldagen, och de gör barn och ungdomar hungriga fort igen.

Bra och näringsriktig kost kräver goda råvaror. Vi vill lyfta fram kunskap om mat för en hållbar konsumtion av livsmedel. Det finns ofta bra lokalproducerad mat som skolorna kan köpa in, vilket är att föredra ur miljösynpunkt.

Vänsterpartiet föreslår att lagen om offentlig upphandling ses över. Vid upphandling av matjänster, och då avtal ingås, måste urvalskriterierna också

Fel! Okänt namn på

omfatta faktorer som är avgörande för måltidens näringsmässiga kvalitet. De här kriterierna ska väga minst lika tungt som ekonomiska faktorer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tillsynen över maten som serveras i förskola och skola har skötts dåligt. I dag granskar kommunerna sig själva, men vi anser att Livsmedelsverket bör ha tillsynsansvar över skolbespisningarna och skolköken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Mer hemkunskap

Hem- och konsumentkunskap är ett viktigt och aktuellt ämne. Bland annat utgör hållbar utveckling en viktig beståndsdel i undervisningen. Val av livsmedel och livsmedelshygien, men också måltidsrytm och hälsa är frågor som diskuteras.

Hem- och konsumentkunskapens ställning måste stärkas. Ämnet är viktigt i dag när barn och unga med övervikt och sämre matvanor ökar i antal. Det är dags att se över både timantalet för ämnet i grundskolan och behovet av ämnet i gymnasieskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ska vi lyckas utbilda eleverna så behövs lärare med utbildning i ämnet. Lärarna är den viktigaste faktorn för elevers studieframgång. I dag visar olika rapporter att andelen obehöriga som undervisar kan vara allt från 26,7 till 42 procent. Det är inte acceptabelt. Vänsterpartiet driver kravet på behöriga lärare, vilket givetvis gäller alla lärare som undervisar i skolan.

Stockholm den 1 oktober 2009

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)

Lena Olsson (v)

Amineh Kakabaveh (v)

Eva Olofsson (v)